

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

12. Мадзігон В.В. Дидактичні основи формування знань професійної компетентності з основ підприємництва та вибір підприємницької ідеї і реєстрації підприємства. // В. Мадзігон. /Молодь і ринок. – 2011. – №1(72). – С. 106 – 111.

13. Мадзігон В.М. Продуктивна педагогіка. Монографія. – К.: Вересень. – 2004. – 324 с.

14. Михасюк І.Р., Бернацький І.М. Українське підприємництво в умовах глобалізації. /І. Михасюк, І. Бернацький. – Львів. Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка. 2008. – 56 с.

15. Плоткін Я.Д., Дубодєлова А.В. Підприємство про підприємство. Зарубіжний досвід. /Плоткін Я.Д., Дубодєлова А.В. – Львів, "Вільна Україна", – 1993. – 142 с.

16. Полторах Н. Федоренко Е. Малое предпринимательство на современном этапе развития экономики Украины //

Економіка, фінанси, право. – 2003. – №1. – С. 12 – 14.

17. Квасниця О.В. Податкове стимулювання розвитку малого бізнесу // Фінанси України. – 2003. – №2. – С. 65 – 69.

18. Квасовський О. В роботі "Ефективне оподаткування малого бізнесу в умовах ринкової трансформації" // Регіональна економіка. – 2000. – №4. – С. 191 – 198.

19. Цветкова В.В. Особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності зі сплатою єдиного податку суб'єктами підприємницької діяльності – юридичними особами // Вісник податкової служби України. – 2001. – №8. – С. 17 – 19.

20. Чуприна О.В. Єдиний (фіксований податок): суть і проблеми експерименту // Фінанси України. – 1998. – №5. – С. 91 – 93.

Стаття надійшла до редакції 23.06.2011

УДК 378.124.26(73)

Ірина Зварич, кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник НД лабораторії НН центру мовної підготовки Національної академії СБ України і викладач кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

Розглянуто оцінювання педагогічної компетентності викладачів у вищих навчальних закладах США в трьох основних напрямках і визначено її компонентний склад.

Ключові слова: компетентність, педагогічна компетентність, навчальна дисципліна, компоненти, оцінювання, рейтинг, якість знань, діагностування, викладачі, освіта, вищий навчальний заклад.

Лит. 10.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни та модернізація вищої освіти вимагають нових підходів до підвищення якості навчального процесу і підготовки самостійних, ініціативних, відповідальних, висококваліфікованих спеціалістів широкого профілю здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань. Однією із вагомих потреб підвищення якості навчально-виховного процесу і підготовки професійних фахівців є оцінювання педагогічної компетентності викладачів. Проте без вивчення здобутків передових і високорозвинених країн світу, зокрема США, важко запропонувати ефективні методи оцінювання педагогічної компетентності та напрями визначення її компонентного складу.

Аналіз наукових досягнень і публікацій вказує на те, що компонентний склад педагогічної компетентності викладачів США розглядають: В. Красівський, А. Маркова, О. Пометун, С. Трубочова,

А. Хуторський, Дж. Бродер (Broder J), Дж. Дорфман (Dorfman J), Г. Стрікленд (Strickland G.), М. Ефрік (Afric M.), Х. Марш (Marsh H.), Л. Роше (Roche L.), У. Кешін (Cashin W.), Ф. Фіч (Fich F.), В. Хелтербран (Helterbran V.) інші.

Мета статті: визначити компонентний склад викладачів розглянути оцінювання викладачів у вищих навчальних закладах США в трьох основних напрямках і визначити її компонентний склад.

Виклад основного матеріалу. Термін "компетентність" розглядається в документах Ради Європи, в яких зазначається, що це поняття загальне або вирішальне до якого входять знання, уміння, навички, загальноприйняті методи навчання, підходи та основні кваліфікації [4, 1]. На думку експертів Ради Європи педагогічна компетентність передбачає: спроможність викладача сприймати і відповідати на індивідуальні та соціальні потреби; комплекс

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

певних цінностей, знань, умінь, навичок і відповідного відношення до професійної діяльності [8, 6].

Зокрема С.Е. Трубачова зазначає, що термін “компетентність” – це педагогічна категорія, яка може характеризувати як певний етап в освітньому просторі, так і його кінцевий результат – результат освіти [1, 53].

О.І. Пометун розширює думку С.Е. Трубачової і підкреслює, що під компетентністю студентів педагоги розуміють спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання, які дозволяють визначити, тобто ідентифікувати і розв’язувати, незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, характерні для певної сфери діяльності. На думку вченої компетентність – це результативно діяльна характеристика освіти [1, 18]. О.І. Пометун до компонентного складу педагогічної компетентності викладачів відносить знання з навчальної дисципліни, уміння і навички педагогічної діяльності та ставлення до студентів.

Українські та американські вчені зазначають, що до складу педагогічної компетентності викладачів, окрім зазначених компонентів, фахівці з цього питання відносять – ставлення до навчального предмета. Аналізуючи дидактичну та методичну літературу з питань оцінювання педагогічної компетентності викладачів зауважимо, що важливим його компонентом є досвід педагога. Працюючи в сфері освітньої діяльності, педагоги поступово удосконалюють свій власний досвід викладати навчальну дисципліну та оцінювати якісний рівень знань студентів і колеґ-викладачів. Досвід педагога необхідно вивчати для покращання процесу навчання у вищому навчальному закладі та визначенні рейтингу викладача.

Наше дослідження присвячене діагностуванню педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США, тому доцільно розглядати якість викладання навчальної дисципліни, оцінювання рівня знань педагоґів, компонентний склад і структуру педагогічної компетентності.

В.Р. Хелтербран висвітлює коментарі студентів щодо визначення якості педагогічної компетентності викладачів. На думку американських студентів найбільшою повагою користуються педагоги, які досконало володіють інформацією з навчальної дисципліни і здатні її професійно роз’яснити студентам, придатні до викладацької діяльності, мають широкий кругозір і вміють показати зв’язок навчального предмета із суміжними науками. Вона вважає, що досвідчені

викладачі зосереджують свою увагу на змістовному вивченні навчальної дисципліни і здатні передати свої знання і досвід студентам, зацікавити їх в опануванні навчальних предметів і вболівають, щоб вони оволоділи змістовними знаннями і набули професійних умінь і навичок. В.Р. Хелтербран зазначає, що викладачі, які мають низький рівень знань, не здатні пояснити навчальний матеріал, не вміють визначати якісний рівень знань студентів та діагностувати викладачів, професійно-непридатні до педагогічної діяльності оцінюються низькими балами і отримують незадоволені відзиви студентів – “chili pepper” [5, 125]. У перекладі з англійської мови “chili” – червоний стручковий перець, що за смаковими якостями дуже пекучий і гіркий, а “pepper” – чорний молотий перець. Вираз “chili pepper” перекладають, як завдати жару або прочуханки і використовують у процесі оцінювання педагогічної компетентності викладачів, щоб з’ясувати слабкі і сильні сторони педагоґів. Заповнені анонімні анкети із відповідями студентів та виставленими низькими балами називають – “chili peppers”. Вони певною мірою розкривають педагогічну діяльність викладачів та їх компетентність з навчального предмета і змушують педагоґів переглянути методи викладання навчальної дисципліни у вищому навчальному закладі.

На думку В.Р. Хелтербран досить важливо, щоб студенти брали участь в оцінюванні педагогічної компетентності викладачів тому, що вони є учасниками цього процесу. Вона наводить приклад із своїм власним сином, який намагався цілий семестр перейти, на його думку, до більш компетентнішого викладача, який краще володіє навчальним матеріалом і вміє доступніше його пояснити. Нарешті його мрія збулась, він перестав грати в комп’ютерні ігри і став більше приділяти уваги вивченню навчальної дисципліни. Але пройшло зовсім мало часу, коли В.Р. Хелтербран запитала сина, чому він не бажає відвідувати лекції викладача, заради чого затратив багато зусиль, щоб потрапити в групу, де він викладає навчальний предмет. На поставлене запитання син відповів: “... Я досягнув знань професорів, а педагоґ, який викладає у мене навчальну дисципліну – некваліфікований і я ніколи не здобуду високого рівня знань, якщо буду відвідувати його лекції та семінари” [5, 126].

Наведений приклад указує на те, що студент досяг вищого рівня знань ніж педагоґ і йому вже не цікаво відвідувати лекції викладача, який не приділяє увагу розширенню власного кругозору і не вдосконалює свої накопичені знання. На той

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ США

момент, коли студент відчував, що рівень знань викладача вищий і він може здобути нову інформацію, відвідуючи його лекції та семінари, він прагнув потрапити в групу до такого викладача. Коли студент дійшов висновку, що педагог не орієнтується у наукових досягненнях або не володіє сучасною інформацією, щоб задовольнити його допитливість, тоді він самостійно став шукати шляхи підвищення своїх знань, умінь, навичок. Тому в процесі оцінювання педагогічної компетентності викладачів студентами некваліфіковані педагоги отримують “chili pepper”, що певною мірою вказують на їхню педагогічну діяльність [5, 132]. Якщо педагог доступно пояснює навчальний матеріал і студенти його розуміють – такий викладач отримує високі бали з оцінювання педагогічної компетентності і має менше шансів отримати “chili pepper”.

В.Р. Хелтербран зазначає, що оцінювання педагогічної компетентності викладачів студентами часто критикується професорсько-викладацьким складом незважаючи на те, що вони можуть бути хорошими судьями і допомогти експертам визначити якість викладання навчальної дисципліни у вищому навчальному закладі. Останнім часом у США збільшилось нарікань на некомпетентність викладачів-теньюре і студентам стали дозволяти визначати їхню педагогічну компетентність, щоб підняти якість навчального процесу у вищому навчальному закладі [5, 127].

Результати оцінювання педагогічної компетентності викладачів США студенти можуть висвітлювати на спеціальних Інтернет сайтах із широким і вільним доступом для оглядачів. Кожен вищий навчальний заклад штату має свій сайт на якому розміщено рейтинг педагогічного діагностування викладачів та необхідну інформацію для студентів. Близько 6,8 мільйона студентів можуть розмістити свої результати анонімного тестування педагогічної компетентності викладачів і відзиви про педагогів, яких діагностують. Більше 1 мільйона викладачів можуть ознайомитись із інформацією студентів про результати своєї педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі [5, 128].

Створення таких інформаційних сайтів “RateMyProfessorsStates” – “Рейтинг моїх викладачів штатів” надає реальну можливість студентам США ознайомити молодь вищого навчального закладу із результатами оцінювання педагогічної компетентності викладачів та їх рейтингом. На інформаційному сайті чітко зазначають прізвища та імена педагогів, загальну кількість отриманих балів в процесі оцінювання

педагогічної компетентності, назву факультету та вищого навчального закладу. Як правило, результати оцінювання педагогічної компетентності викладачів різних факультетів об’єднують до одного загального сайту ВНЗ на якому студенти можуть отримати необхідну і корисну інформацію про кожного викладача. Проінформовані студенти мають реальну можливість вдало обрати спецкурс із навчальної дисципліни для ґрунтовного її опанування та висококваліфікованого педагога, що його викладає.

На інформаційному і широкодоступному Інтернет-сайті студенти можуть вільно висловлювати власну оціночну думку про педагогічну компетентність своїх наставників. У США такий метод оцінювання педагогічної компетентності викладачів називають “axes to grind” [1, 128]. У перекладі з англійської мови “axes” означає сокири, виготовлені із твердого металу, а дієслово “to grind” – молоти, пропускати через м’ясорубку, точити. Вираз “axes to grind” вживається для оцінювання педагогічної компетентності викладачів, який перекладають – переслідувати особисті, корисні цілі, бути зацікавленою особою. Саме в процесі діагностування педагогічної компетентності, викладачі проходять через “м’ясорубку” – складний шлях дебатів і дискусій серед офіційних представників освітніх організацій, адміністрації, колег, студентів, батьків і ніхто не переймається, що їх почерк розпізнають професори. Враховуючи багатий життєвий досвід педагогів, їхні знання з навчальної дисципліни, уміння і навички її викладати і необхідність оцінювання педагогічної компетентності викладачів можна запропонувати авторський риторичний варіант перекладу виразу “axes to grind” – “викладачі (професори)”, яких оцінюють.

На інформаційному веб-сайті в Інтернет “RateMyProfessorsStates” – “Рейтинг Моїх Професорів Штатів” часто можна зустріти такі символи: усміхнене і веселе обличчя біля прізвищ викладачів, які мають високий і позитивний рейтинг в процесі оцінювання педагогічної компетентності; наполовину усміхнене – біля прізвищ педагогів, яких оцінили за змішаною шкалою – позитивно і водночас негативно; похмуре – біля прізвищ викладачів, які мають негативні відгуки студентів і зовсім низький рейтинг діагностування [5, 129].

Оцінювання педагогічної компетентності викладачів США здійснюється за таким трьома напрямками: *знання навчальної дисципліни і вміння їх передати; особистісна якість викладання навчальної дисципліни; професійність*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

педагога. За цими трьома напрямками студенти США активно діагностують кожен компонент педагогічної компетентності викладачів і висловлюють свої власні оціночні судження по кожному зокрема.

Вони оцінюють педагогів, внутрішньо осуджуючи тих, які мають прогалини в знаннях з навчальної дисципліни і не слідкують за новими досягненнями в науці, відсилаючи їм “chili peppers”, які певною мірою змушують викладачів краще готуватись до викладання навчальної дисципліни.

Дж.М. Бродер і Дж.Х. Дорфмен підкреслюють, що важливо, коли є знання і здібності, щоб їх передати, або більше того [3, 246]. З думкою американських учених варто погодитись тому, що вона розкриває сутність навчального процесу у вищому навчальному закладі. Викладач ВНЗ повинен мати ґрунтовні знання з навчальної дисципліни і досконало володіти методами її викладання, щоб передати накопичені знання, уміння, досвід студентам.

Якщо викладач байдуже відноситься до викладання навчального предмета, своїй професії і також ставиться до студентів, має поверхові знання з навчальної дисципліни, методику викладання і педагогіки, тоді це потребує термінового оцінювання педагогічної компетентності. Тому, що низька якість навчального процесу призводить до підготовки некваліфікованих фахівців, які мають відповідний вплив на розвиток освіти.

Дж. Стейнбек підкреслює, що необізнані педагоги навчають необізнаності, боязливі – страху, а нудні – нудоті [9, 28]. Такі викладачі найчастіше отримують низький рейтинг оцінювання педагогічної компетентності і часто висловлюють незадоволення щодо анонімного студентського діагностування їхніх знань, умінь і навичок. Саме вони найчастіше попадають до списку тих викладачів, кому треба вказати на певні прогалини в процесі викладання навчальної дисципліни та визначити рівень їхніх знань, умінь і навичок – “axes to grind”.

Основні напрями оцінювання педагогічної компетентності викладачів США певною мірою розкривають компонентний склад та її структуру. До першого напрямку діагностування педагогічної компетентності викладачів США В.Р. Хелтербран відносить знання навчальної дисципліни і вміння їх передати студентам. У цьому напрямі вона виділяє дев'ять компонентів, які засвідчують позитивні та негативні сторони педагогів у процесі викладання навчальної дисципліни. *До компонентів першого напрямку, які вказують*

на позитивні сторони оцінювання педагогічної компетентності викладача, вона відносить: змістовні знання з навчальної дисципліни і цілеспрямованість викладача в процесі викладання; вміння передати навчальну інформацію студентам; висококваліфікованість педагога і здатність поєднати теоретичний матеріал із практичним професійним спрямуванням студентів; вдосконалення знань і розширення свого кругозору; здібність зацікавити студентів до вивчення навчальної дисципліни; вболівання за опанування навчального предмета та якість знань студентів; вміння оцінити якісний рівень знань студентів; усвідомлення важливості навчального матеріалу і професійність його викладання; осмислення додаткової наукової інформації і здатність зацікавити студентів у її вивченні [5, 131].

До компонентів першого напрямку, які засвідчують негативні сторони оцінювання педагогічної компетентності викладача, американська дослідниця відносить: обізнаність педагога з навчальної дисципліни і його незацікавленість у тому, щоб передати накопичені знання студентам; володіння певними знаннями і невміння їх передати молоді; неспроможність викладати навчальну дисципліну; нездатність поєднати теоретичний матеріал із практичним професійним спрямуванням; неспроможність зацікавити студентів у вивченні навчальної дисципліни; знання методики навчання і невміння її використовувати в процесі викладання навчального предмета; обізнаність з методикою оцінювання якісного рівня знань студентів і невміння її застосувати в навчальному процесі; присутність знань з навчальної дисципліни, які можуть вплинути на думку студентів; невпевненість педагога у своїх знаннях [5, 131].

До другого напрямку оцінювання педагогічної компетентності викладачів США В.Р. Хелтербран відносить особистісні якості педагога викладати навчальну дисципліну. У цьому напрямі десять компонентів, які засвідчують негативні та позитивні сторони педагогів у процесі викладання навчальної дисципліни. *До компонентів другого напрямку, які вказують на позитивні сторони оцінювання педагогічної компетентності викладача, вона відносить:* вболівання викладача за успішне опанування навчальної дисципліни студентами; енергійність; присутність почуття гумору; захопленість навчальним предметом; бажання допомогти студентам зрозуміти навчальний матеріал; доброзичливе ставлення до студентів; вміння передати новий додатковий навчальний матеріал; любов до

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОЦІНЮВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

обраної професії; великодушність педагога; вміння розвивати професійне спілкування із майбутніми фахівцями [5, 133].

До компонентів другого напрямку, які вказують на негативні сторони оцінювання педагогічної компетентності викладача належать: прояв байдужості до студентів; грубе поводження з ними; зверхнє ставлення до них; дитяче загравання до майбутніх фахівців; невболівання за студентів, щодо опанування навчальною дисципліною; узурповане відношення; незрозуміле висловлення педагога в процесі викладання навчальної дисципліни; залякування студентів; невірноваженість викладача; вульгарність, непрофесійність, прояв недобросовісного відношення до своїх професійних обов'язків [5, 133].

До третього напрямку оцінювання педагогічної компетентності викладача В.Р. Хелтербран відносить професійність педагога. У цьому напрямі десять компонентів, які засвідчують позитивні та негативні сторони професійності педагога. На думку американської вченої до компонентів третього напрямку, які вказують на позитивні сторони оцінювання педагогічної компетентності викладача належать: логічність і послідовність викладання навчальної дисципліни; осмислення наукової думки і переосмислення основних засад навчання; вміння володіти аудиторією студентів; комунікативність викладача; професійне викладання навчального матеріалу і вміння наблизити теоретичний матеріал до практичного його застосування; доступність і зрозумілість в процесі викладання навчальної дисципліни; висвітлення нових наукових ідей і досягнень у сфері певної науки; вміння впевнити студентів у власних здобутих знаннях і готовності до майбутньої професійної діяльності; здібність передати накопичений життєвий досвід; вміння підготувати висококваліфікованого фахівця широкого профілю [5, 135].

До компонентів третього напрямку, які вказують на негативні сторони оцінювання педагогічної компетентності викладача належать: неорганізованість викладача в процесі викладання навчальної дисципліни; некваліфікованість оцінювання якісного рівня знань студентів; незнання вимог вивчення навчальної дисципліни; незадоволеність навчанням студентів; невміння володіти аудиторією студентів; використання лекційного та семінарського часу на приватні розмови; непридатність до викладацької діяльності; незрозумілість і непослідовність висвітлення навчального матеріалу; невміння перевірити

виконання домашніх завдань і вправ; нездатність пояснити виконання домашнього завдання та відповідних інструкцій у процесі навчання [5, 135].

Напрями оцінювання педагогічної компетентності викладачів та її компонентний склад досліджує Д. Равен. Він намагається розробити певну теоретичну і концептуальну основу підходу діагностування педагогів. Дослідник зазначає, що незвичайною в цьому підході була спрямованість турботи та зусиль викладача. Автор аналізує життєвий приклад із оцінювання педагогічної компетентності викладачів студентами. На відміну від більшості своїх колег, педагог, яка працювала в групі, студенти якої брали участь в процесі діагностування, не переймалася занадто виконанням програми за її змістом та термінами. Замість цього її увага була зосереджена на компетентностях, що могли набути студенти, виконуючи певний вид навчальної діяльності. Такі компетентності містили стандартні навички: письмо, читання, орфографію та рахування. Проте вони передбачали також пошук інформації, необхідної для досягнення мети, яку треба частіше шукати в процесі безпосереднього спостереження чи спілкування із наставниками, педагогами, студентами, колегами, а не читати книжки. У цьому випадку винахідливість, уміння, переконання, керували викладачем [2, 16].

Д. Равен до складу педагогічної компетентності викладачів відносить знання, уміння, навички, відношення до навчальної дисципліни та ставлення до студентів. Однак, викладач, який продовжує вдосконалювати вже набуті навички студентів без впровадження новітніх технологій навчання та використання нових ідей з навчальної дисципліни, навряд чи зможе зацікавити студентів у ґрунтовному її опануванні. Такий викладач, не дивлячись на власні переконання і винахідливість, обов'язково отримає низькі результати оцінювання своєї педагогічної компетентності та негативні письмові відзиви студентів – “chili pepper” і попаде до гучного обговорення її компонентів – “axes to grind”.

Проаналізувавши три напрями оцінювання педагогічної компетентності викладачів США ми дійшли **висновків**, що її компонентний склад становлять: *змістовні знання з навчальної дисципліни, вміння і навички її викладати і діагностувати якісний рівень знань студентів та викладачів, відношення до навчальної дисципліни та обраної професії, досвід педагога, етика спілкування зі студентами і колегами, обізнаність з новітніми технологіями і світовими науковими досягненнями.*

Оцінюючи педагогічну компетентність

ВЗАЄМОДІЯ ПТНЗ І ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК СИСТЕМА СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ РОБІТНИКІВ

викладачів студенти намагаються визначити якість кожного компонента, щоб дати об'єктивне оціночне судження про викладача. Не дивлячись на те, що переважна більшість професорсько-викладацького складу не вважає студентів експертами оцінювання педагогічної компетентності викладачів, однак треба прислуховуватись і до їхньої думки тому, що вони безпосередньо контактують із викладачами протягом певного періоду вивчення навчальної дисципліни.

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук – К. : “КІС”. – 2004. – 112 с. (Бібік Р.М., Ващенко Л.С., Локишина Л.І., Пометун О.І., Савченко О.Я., Трубочеві С.Е.).

2. Равен Д. Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы / Пер. с англ. – М.: “Когито-Центр”, 1999. – С. 16.

3. Broder J.M. & Dorfman J.H. Determinants of

teaching quality: What's important to students? *Research in High Education*, 1994. – V. – 35. – №2. – P. 235 – 249.

4. Definition and Selection of Competence. *Theoretical and Conceptual Foundations (DeSeCo). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of reference for an Assessment and Research Program – OECD (Draft) – P. 1.*

5. Helterbran V.R. *The ideal professor: student perceptions of effective instructor practices, attitudes, and skills / Education*, 2008. – V. 129. – №1. – P. 125 – 138.

6. Marsh H.W. *Students' Evaluations of University Teaching: Research Findings, Methodological. Issues, and Directions for Future Research. Document Resume of H.W.Marsh's monograph*, 1987. – 30 p.

7. *New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English language.* – Danbury.: Lexicon Publication, Inc., 1993. – 1248 p.

8. *Quality education and competencies for life / workshop 3/ Back ground Paper – 2004.* – P. 6.

9. Steinbeck John. *What's your line // Учебн. Практический курс английского языка.* – М.: ВЛADOS, 1999. – С. 27–29.

10. Strickland G. “Bad Teachers” – *Pocket Books.* – N.Y., London, Toronto, Sydney, Tokyo, 1998. – 178 p.

Стаття надійшла до редакції 18.03.2011

УДК 377.036

Лідія Сліпчишин, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти НАПН України

ВЗАЄМОДІЯ ПТНЗ І ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК СИСТЕМА СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ РОБІТНИКІВ

Обґрунтовується взаємодія професійно-технічних навчальних закладів і позашкільного закладу як одного з ефективних шляхів формування творчого мислення майбутніх робітників.

Ключові слова: професійно-технічний навчальний заклад, позашкільний навчальний заклад, творча діяльність, технічна творчість, мала робітнича академія.

Літ. 6.

Постановка проблеми. Економічна криза кінця ХХ – початку ХХІ століть, що торкнулась майже всіх країн світу, виявила значні проблеми на ринку праці, пов'язані з підготовкою кадрів для виробництва. Не оминули ці проблеми й Україну, в якій вже тривалий час бракує кадрів з багатьох професій і спеціальностей. Тому, щоб забезпечити економічну систему держави від безробіття, необхідно звернути увагу на професійну підготовку, адже ринок праці потребує мобільні кадри, зокрема для тих галузей, в яких досить швидко з'являються нові й швидко відмирають старі професії. Вдосконалення професійної підготовки потребує оперативного включення в її зміст техніко-технологічних знань, професійних умінь, навичок і компетенцій, що відповідають вимогам сучасного виробництва і ринку, перспективам їх

розвитку. З одного боку, розвиток економіки стримує невідповідність профілів, структури і обсягів підготовки вимогам ринку, а з іншого – низька здатність потенційного працівника бути самодостатнім і легко адаптуватися до змін. Оскільки науково-технічний прогрес відбувається настільки швидко, що важко підготувати кадри, особливо робітничі, на рівні високих вимог, то завжди буде існувати деяке відставання. Є різні шляхи зменшення цього відставання. Наприклад, за модульним підходом освоювати ті види діяльності, які розширяють обраний профіль або дозволяють стати багатопрофільним фахівцем. Проте універсальним шляхом є підготовка до творчої діяльності в обраній сфері.

Промисловість нашої країни переживає важкі часи через проблеми, які не можна розв'язати без відповідно підготовлених кадрів. Основним